

**2019 – ANUL TRIBUNIȘTILOR (X): Acordul definitiv privind problema  
Fundației Gojdu! - loc de frunte în pomelnicul neuitaților ctitori  
și binefăcători ai neamului! - Curțile Gojdu**

**Emanuil Gojdu**



RO  
2019.EU  
1802  
Oradea  
1870

**2020 anul omagial Emanuil Gojdu?**  
**loc de frunte în pomelnicul neuitaților ctitori și binefăcători ai neamului românesc?**

Unul din șase absolvenți români de universitate în vestul și centrul Europei - au fost sprijiniți de Fundația Gojdu; între aceștia 14 membri ai Academiei Române, inclusiv doi prim-miniștri: Octavian Goga și Petru Groza!

**Două tezaure pierdute de România?**  
**Primul în Rusia, al doilea în Ungaria?**  
**șagunism - tribunism - sămănătorism**

Prin cultură la putere!

Carierea de avocat i-a adus lui Emanuil Gojdu satisfacții atât materiale cât și morale. Prin cabinetul său din Budapesta, el a reușit să fie foarte cunoscut, fiind înscris cu litere de aur în istoria justiției din Ungaria, ca primul jurist care a înlocuit limba latină cu cea maghiară, în intentarea proceselor din Buda și Pesta (în 1827). Gojdu a privit întotdeauna dincolo de litera legii, având o privire de ansamblu asupra dreptului, posedând cunoștințe juridice desăvârșite, o ușurință în vorbire, forță expresivă și armonie în expunere, multe din pledoariile sale fiind prezentate - ca modele - studenților din Pesta și Pojon. La 30 de ani, Emanuil Gojdu era considerat un om bogat, devenind proprietarul a două mori cu abur și având multe plasamente financiare. Investițiile imobiliare încep în 1832, prin cumpărarea casei lui Wilhelm Sebastian (pe str. Király - Pesta), ulterior construind un lanț de imobile cu apartamente și magazine, numite astăzi "Gojdu-udvar" - "Curțile Gojdu". Gojdu a ajuns să fie unul din cei mai înstăriți proprietari din Pesta, administrându-și veniturile și participând activ la viața politică și socială. Reputația juridică i-a asigurat o frumoasă carieră dar și multe satisfacții legate de implicarea sa în acțiunile cultural-sociale, el fiind membru fondator al Asociației Transilvane pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român (ASTRA), întemeiată de Mitropolitul Andrei Șaguna (1861).

În plan familial, se știe că, tânărul avocat s-a căsătorit cu Anastasia Pometa (în 1832), fiica marelui negustor aromân Constantin Pometa. Mirii au fost cununați de preotul scriitor Ioan Teodorovici, naș fiind Atanasie Grabovski. Din prima căsătorie au avut o singură fetiță, Maria Cornelia, care a murit la vârsta de un an. *Omul politic și directorul Băncii "Albina", Partenie Cosma*, apropiat al lui Gojdu, descria viața acestuia: "Era mândru de originea sa de român ortodox din popor (nenobil) și asta o manifesta oriunde i se dădea ocaziunea, atât cu cuvântul, cât și cu fapta. (...) În casa lui numai cu străinii se vorbea în limba lor. În familie însă și cu românii numai românește, parte în dialectul macedo-român, parte în limba noastră, pe care el o știa din casa părintească, iar soția sa o învățase de la el și din desele conversații cu tinerii români. Casa lui, atât înainte cât și după 1848, era recunoscută de casă românească, unde toți românii erau bine primiți și sprijiniți. În cancelaria lui avocațională aplicau numai tineri români. Trăiesc încă mulți din acei tineri universitari de odinioară cari duminicile și sărbătorile după amiazi, vara, le petreceau în vila lui Gojdu unde fără nici o invitație erau bine primiți și ospătați. Gojdu își petrecea cu ei, glumea și cânta cu ei cântece naționale, însuflețindu-i pentru idealurile naționale. *Era unul din acei rari bătrâni din Ungaria, care aveau ferma speranță în viitorul națiunii sale*". (Sursa: Pavel Cherescu, Un umanist român MARELE MECENAT EMANUIL GOJDU (1802-1870), București, 2002). După moartea primei soții, în 1863, s-a căsătorit tot cu o macedo-româncă, Melania Dumcia, fiica directorului de bancă Ignațiu Dumcia. Pragmatismul care l-a călăuzit în afaceri și sfaturile marelui său prieten, Mitropolitul Șaguna, l-au determinat ca, la 4 noiembrie 1869, să-și întocmească testamentul; el stabilea ca întreaga sa avere - constituită din fonduri bănești, imobile, acțiuni, valori și opere de artă - să fie administrată de o fundație, care-i va moșteni numele, iar din venitul fundației "să se capitalizeze două treimi, iar a treia să fie distribuită ca burse *acelor tineri români de religie răsăriteană ortodoxă distinși prin purtare bună și prin talente*, ai căror părinți nu sînt în stare cu averea lor proprie să ducă la îndeplinire creșterea și cultivarea copiilor lor. Ca principiu general testamentul prevede ca bursele să fie repartizate după cerințe și împrejurări locale avîndu-se în vedere ca studenților de la instituțiile de științe mai înalte din străinătate și Budapesta să se acorde burse mai mari decît celor ce studiază în provincie și în școli inferioare."

Prin testament, fundația urma să fie administrată de o reprezentanță condusă de mitropolitul ortodox al Transilvaniei, episcopii ortodocși de la Arad și Caransebeș și din membri laici. La puțin timp de la întocmirea testamentului, la 2 februarie 1870, Emanuil Gojdu se stingea din viață, Mitropolitul Șaguna fiind primul care a administrat noua fundație, respectând toate dispozițiile testamentare. Din 1871 fundația a început acordarea de burse, activitatea fiind recunoscută și acceptată de autoritățile Imperiului Austro-Ungar. Acest testament a reprezentat pentru poporul român un adevărat plan de investiții - pe termen lung, timp de 200 de ani - pentru cultura poporului român. Întregul plan ținea de buna administrare a averii lăsate, după prima jumătate de secol constatându-se că reprezentanța legală a fundației și-a făcut exemplar datoria. În 1911, averea era echivalentă cu două tone și jumătate de aur fin, aceasta ajungând în perioada interbelică la peste 2,2 milioane de pengő (1 dolar = 5 pengő). Mitropolia Ortodoxă a Transilvaniei a asigurat în toată perioada (până în 1917) administrarea acestei averi colosale, reprezentanța funcționând în Sibiu, iar administrarea efectivă a bunurilor făcându-se la Budapesta. Informațiile legate de evaluarea

moștenirii sale sunt dispartate, puținele lucrări apărute neprezentând o analiză temeinică a averii sale; majoritatea specialiștilor apreciază că aceasta se ridică - în prezent - la peste două miliarde de euro, fiind al doilea tezaur pe care România este îndreptățită să-l recupereze, după tezaurul român trimis în Rusia. Dacă despre primul tezaur (care a luat drumul Moscovei) - care era format din multe categorii de valori (acte, documente, manuscrise, tablouri, cărți rare, arhive colecții de artă publice și particulare, efecte publice și valori, precum și 93,4 tone de aur) - încă se amintește în diverse ocazii, la moștenirea lui Emanuil Gojdu se referă doar jurnaliștii, fiind un dosar fierbinte al relațiilor româno-maghiare. Cine mai știe acum că primele tratative îndelungate, s-au încheiat în 1937, prin *"Acordul definitiv privind problema Fundației Gojdu"* între România și Ungaria? Prin acel acord statul maghiar se obliga să predea României *"întreg patrimoniul Fundației Gojdu care se găsește pe teritoriul Ungariei cu toate drepturile și obligațiile aferente și aceasta pentru ca zisul patrimoniu să fie pus la dispoziția organului reprezentând Fundațiunea, în acordul cu scopul urmărit prin actul de fundație. În urma stipulațiilor Acordului de față, Fundațiunea Gojdu încetează să existe ca fundațiune ungară"*.

Anual, comunitatea românească din Budapesta se strânge să-l omagieze pe Emanuil Gojdu, în prima duminică după praznicul Învierii Domnului, în Duminica Sfântului Apostol Toma, cunoscută ca *"Paștile Blajinilor"*. La parastasul comun se pomenește și familia lui Emanuil Gojdu, mormântul fiind în celebrul cimitir Kerepesi.

Noi, românii mai știm că prin bursele acordate de Fundația Gojdu, unul din șase absolvenți români de universitate din vestul și centrul Europei au beneficiat de bursele Fundației Gojdu? Știați că 14 membri ai Academiei Române, din care doi prim - miniștri, Octavian Goga și Petru Groza, au fost bursieri ai fundației?

Din lucrarea *"Emanuil Gojdu 1802-1870"* (Oradea, 1972) amintim: "Socotim inevitabil a reține o expresie apreciativă cu care-și începe Ioan Lupaș, sus-zisul studiu: "Prin excepționala sa dăruire a izbutit Emanuil Gojdu să-și asigure un loc de frunte în pomelnicul neuitaților cititori și binefăcători ai neamului românesc.

(va urma)

**Marius HALMAGHI**

**Sursa online:**

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2019-anul-tribunistilor-x-142354.html>

The screenshot shows a web browser window with the URL <http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2019-anul-tribunistilor-x-142354.html>. The page header includes the Tribuna logo and a navigation menu with categories: Eveniment, Actualitate, Stiri de pe strada mea, Sport, Cultura, Sanatate, Timp liber, Tribuna femeilor, and Descopera lumea. Below the menu is a Google Ads banner. The main content area displays the article title "2019 - anul tribunistilor (X)", the author "Marius HALMAGHI", the date "10.03.2019 21:45", and statistics "326 vizualizari" and "0 comentarii". There are social media sharing buttons for Facebook, Twitter, and Email, and a search bar labeled "Cautare".

**În: Tribuna, 10 martie 2019**